

REPUBLIC OF BULGARIA
MINISTRY OF ENVIRONMENT AND WATER

99-00-286 - 22
7 July, 2025, Sofia

Subject: Notification pursuant to Article 10 of the Protocol on Strategic Environmental Assessment to the Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context for the Strategy for the Management of Mineral and Other Geological Resources of the Republic of Serbia for the period 2025 to 2040, with projections to 2050

DEAR MINISTER PAVKOV,

We hereby confirm the receipt of your letter Ref. No. 002372991 2025 dated 28 May 2025, received at the Ministry of Environment and Water of the Republic of Bulgaria on 3 June 2025, informing us of the final phase of the Strategic Environmental Assessment (SEA) procedure for the Strategy for Management of Mineral and Other Geological Resources of the Republic of Serbia for the period 2025 to 2040, with projections to 2050.

The notification pursuant to Article 10 of the Protocol on Strategic Environmental Assessment (SEA Protocol) to the Convention on Environmental Impact Assessment, the Strategic Environmental Assessment Report and the draft Strategy were received by e-mail at the Ministry of Environment and Water on 29 May 2025.

H. E. Sara Pavkov
Minister of Environmental Protection
Republic of Serbia
Belgrade

Sofia 1000, 22 Maria-Luisa Blvd

Phone: +359 2 940 6194, Fax: +359 2 986 25 33

After thorough consideration of the submitted documentation, pursuant to Article 10, paragraph 3 of the SEA Protocol, I would like to inform you that the Republic of Bulgaria is willing to participate in the transboundary Strategic Environmental Assessment procedure for the Strategy for the Management of Mineral and Other Strategic Geological Resources of the Republic of Serbia for the period 2025 to 2040, with projections to 2050.

The notification, as well as the environmental assessment report, state that "the proposed activities and measures in the Strategy may have negative impacts on the environment of other countries, taking into account that there are plans and projects located in border areas with other countries or whose mode of operation may cause certain transboundary impacts", without specifying or assessing the possible transboundary impacts, in particular regarding the assessment of environmental and public health impacts in the territory of the Republic of Bulgaria..

The Strategy constitutes a framework for the sustainable development of the mining sector in the Republic of Serbia, which outlines the objectives and priorities, the implementation of which will contribute in the long term to a stable and sustainable supply of mineral and other geological resources (metallic mineral raw materials, non-metallic mineral raw materials, energy mineral raw materials, as well as groundwater and geothermal water) to the Republic of Serbia by 2050 and it is expected, along with other objectives, to establish a balance between economic development and environmental impact.

In this regard, taking into account the existing environmental problems arising from mining activities on the territory of the Republic of Serbia and the negative impact on the environment, mainly on water (impact on the Danube, Timok and Dragovishtitsa rivers) and the health of the population on the territory of the Republic of Bulgaria, we consider that the SEA report of the Strategy should be supplemented and the Strategy itself should include measures to ensure the prevention or minimization of potential negative transboundary impacts.

The SEA report has identified key environmental and human health issues. It states that "The continuation of mining activities in their current state, i.e. using current practices (without application of modern sustainable mining principles and standards), will in most cases lead, in the areas where the activities take place, to environmental degradation (mainly of water and soil), deterioration of air quality and landscape disturbance, especially in opencast mining. Potential threats to public health and impacts on human settlements may manifest themselves as long-term local problems. Existing open cast energy resource mines, as well as the planned

exploitation of mineral resources, may place some strain on the capacity of the area in terms of: contamination of key environmental components, public health impacts, changes to landscape appearance, biodiversity, geodiversity and social impacts that may manifest as negative public health effects."

With regard to the water component, which is of particular importance to Bulgaria, given the existence of impacts from mines in operation on the territory of the Republic of Serbia on the Danube, Timok and Dragovishtitsa rivers, as well as on groundwater bodies, the following is noted:

- On page 14 of the Report it is stated that water pollution has been detected in areas with active mines. According to the data of the Environmental Protection Agency - Ministry of Environmental Protection, concentrations of heavy metals exceeding the permissible limits have been recorded in the monitored watercourses. For example, in the Pek River, 200 m downstream of the confluence of the Mali and Velika Pek, the concentration of lead was $<2.1 \mu\text{g/l}$, arsenic was $2.9 \mu\text{g/l}$, and cadmium was measured at values up to $1.3 \mu\text{g/l}$ (Institute of Mining and Metallurgy Bor, 2023).

- With regard to mine waste, there is a conclusion that older tailings **impose some impact on soil and water quality in the vicinity** due to their disposal method, no specific values are provided.

- The SEA report states that "it can be noted that there is a lack of more detailed assessment of the impact of individual facilities and activities in the mineral and mining sectors, as the Strategy itself has not reached the level of detail required for such analysis. This level of detail will be achievable when documentation is prepared at a lower hierarchical level, i.e. for each planned facility." However, this is only applicable **to new facilities**, while no detailed assessment is made of the status and impact of existing operational facilities and therefore no mitigation measures are prescribed, which in terms of water is also a transboundary impact for the transboundary rivers with Bulgaria.

- In point 2.1. **Overview of current status and environmental quality** of the Report in the **Water Quality** section (on page 19) information on surface water quality is provided **only in terms of the Serbian Water Quality Index (SWQI)**, which **includes only nine physicochemical parameters** (water temperature, pH value, electrical conductivity, oxygen saturation percentage, BOD-5, suspended solids, total oxidized nitrogen [nitrate + nitrite], orthophosphate and ammonium) and one microbiological parameter. **No information is presented on priority, hazardous substances and specific pollutants, which are in fact expected as impacts from mining activities.** No information has been provided on biological indicators, the status of which can be used to assess whether there is an impact, including from accidental pollution.

- **Section 2.2 Environmental Elements Exposed to Mining Activities** (page 25) states that water pollution often results from the discharge of untreated wastewater into rivers and streams near mining facilities. In some cases, wastewater treatment plants are not operating due to financial constraints or technical malfunctions. Environmental pollution from the mining industry in Serbia is not evenly distributed, but concentrated in certain regions where the exploitation of mineral resources is most intense. According to data from the Environmental Protection Agency and the Ministry of Mining and Energy, the **highest pollution has been recorded in the following parts of the country - the Bor-Maidanpek region** (a long-standing copper and gold mining centre), the Kolubara Basin (coal mining and thermal power plants) and the Kostola Basin (opencast coal mines and thermal power plants).

- With regard to the **Bor-Maidanpek Region**, the report indicates that sporadic spikes in pollutant concentrations in air, water and soil represent a clear environmental problem, and in Bor, the environmental impact of mining activities is combined with that of the processing industries. It has been pointed out that the Maidanpek region is known for copper and other metal mining. Due to long-term mining activities and dust dispersion from active mining areas (workings, mine waste dumps, flotation tailings dumps), **elevated concentrations of lead and cadmium in soil have been recorded. Information on groundwater quality and whether it is also affected by contamination is not provided.**

- The waters around the old open-pit Bor mine are characterised by high concentrations of dissolved heavy metals copper, zinc and iron. Regulatory limits for heavy metals (mainly copper and nickel) and for suspended solids have been exceeded in the Bor, Krivelska and Bela rivers (copper concentrations up to 16 mg/l, while the limit is 0.1 mg/l).

- For the Kolubara basin, the SEA report notes that surface and groundwater are exposed to potential pollution from major concentrated pollutants in the complex, as well as from diffuse sources represented by numerous smaller discharges of used wastewater into receiving waters.

- For the Kostola Basin, it is indicated that groundwater in the vicinity of the Sgur landfill is characterised by increased mineralisation (increased water hardness, sulphate content, etc.) and elevated levels of total solids, fats and oils.

Environmental impact of underground mining:

Impacts associated with underground mineral extraction have also been reported in relation to groundwater and surface water pollution due to mine water run-off (so-called acid mine drainage). These waters often contain heavy metals such as arsenic, lead and mercury, which can have long-term toxic effects on humans, plants and animals.

The Strategy (p.50) foresees the development of a new mine at Karamanitsa, while the SEA report does not examine the impact of the existing pilot plant, which has a transboundary impact on Bulgaria.

In Table 3.2. Selection of general and specific objectives of the SEA and selection of relevant indicators in relation to water, several indicators are listed, but there are no indicators related to surface water quality in terms of priority, hazardous and specific substances, and in terms of groundwater quality.

In section 4. Assessment of Potential Environmental Impacts (p.45) it is concluded that the proposed activities and measures in the Strategy may have negative impacts on the environment of other countries, given that there are plans and projects located in border areas with other countries or whose mode of operation may cause certain transboundary impacts, but these have not been assessed/considered separately.

Measures for water protection in the exploitation of energy mineral resources have been proposed, which only address future activities and do not foresee measures to bring existing activities in line with environmental standards, which is necessary in order to stop pollution, especially in the transboundary rivers with Bulgaria.

In point 6. Environmental monitoring programme during the implementation of the strategy in Table 6.1. Environmental indicators by EC domains, indicators are proposed for "Water", but no indicators are proposed for river quality for priority and hazardous substances and specific pollutants, and for groundwater quality, which are essential for reporting on the impact of strategy implementation. These indicators need to be complemented, in particular with regard to transboundary rivers with Bulgaria where there are mining sites, and with regard to groundwater near the border with Bulgaria.

In section 7.2. Challenges encountered in the preparation of the Strategic Environmental Assessment, it was assessed by the preparers of the report that "the data used are outdated and incomplete with regard to the assessment of the current state of the environment, as only available public information is mentioned without requesting additional data from the competent monitoring institutions necessary for the assessment and, accordingly, the assessment in the "water" part is incomplete, which does not allow to assess the presence of transboundary impacts from existing activities".

The SEA report lacks an assessment of the health risk, in particular for the population in the territory of the Republic of Bulgaria. It is specified that, given the comprehensiveness of the mineral resource management strategy and the large number of activities in all mining sectors, only strategically relevant and general measures to prevent and mitigate negative environmental impacts are presented.

In relation to the findings set out above, we consider that the SEA report on the Strategy is incomplete and needs to address the transboundary impacts of the activities and measures in the Strategy on the environment and health of the population in the territory of the Republic of Bulgaria (possibly as a separate chapter).

The SEA Report needs to be completed with regard to:

1. State of the environment - to analyse and provide an analysis of the state of the surface and groundwater bodies in the scope of the Serbian part of the river basins shared with Bulgaria on the basis of water quality monitoring data, including for surface waters the results of monitoring of priority and hazardous substances and specific pollutants in surface waters, tributaries of the of the Danube, Timok, and Dragovishtitsa rivers.

2. To analyse and propose measures to stop pollution and eradicate old pollution resulting from the exploitation of mineral and other geological resources (e.g. mines in Bor and mines in the Dragovishtitsa catchment area, exploration activities near the Bulgarian border) and to foresee the necessary measures to stop possible transboundary transport of pollution into Bulgarian territory.

3 To complement the monitoring programme by providing indicators for transboundary rivers with Bulgaria for priority and hazardous substances and specific pollutants and quality indicators for groundwater near the Bulgarian border corresponding to the risk of pollution from mining and exploration activities.

4. Provide for measures for periodic provision of information to Bulgaria on the results of the monitoring of transboundary rivers and groundwater near the border and for coordination on the assessment of transboundary rivers and groundwater.

5. Provide, as a condition, that the Bulgarian Ministry of Environment and Water be notified of all investment proposals, plans and programmes related to mining activities that could have an impact on the environment and the health of the population on the territory of Bulgaria.

I would like to inform you that during the consultations with the competent authorities in Bulgaria, the Municipality of Kyustendil has submitted the request for the public discussion meeting on the draft Strategy for the Management of Mineral and Other Geological Resources of the Republic of and the SEA Report in Bulgaria.

In view of the above, we kindly ask you to submit the supplemented SEA Report (or the chapter on Transboundary Impacts) and the draft Strategy for the Management of Mineral and Other Geological Resources of the Republic of Serbia for the period 2025 to 2040, with projections to 2050 also in Bulgarian.

Please find enclosed the Objection from the Association "Eko Surdulica" (in Bulgarian and Serbian), received in the Ministry of Environment and Water by e-mail on 20 June 2025.

Please accept, Madam Minister, the assurances of my highest considerations and readiness for successful future cooperation.

Yours sincerely,

Manol Genov
Minister of Environment and Water

Възражение относно процедурата по стратегическа екологична оценка на проект на Стратегия за управление на минералните и други геоложки ресурси на Република Сърбия за периода 2025-2040 г., с прогнози до 2050 г.

Изпратено до: Министерство на околната среда и водите на Република България (МОСВ) бул. „Кн. Мария Луиза“ 22, гр. София, п.к. 1000 или по електронна поща: edno_gishe@moew.government.bg

От: Даниела Михайлович, Сдружение „Еко Сурдулица“ ул. Войвода Мишич 3/1, Сурдулица, Р. Сърбия
surdulicaeko@gmail.com

Дата: 20 юни 2025 г.

Относно: Възражение относно провеждането на процедурата по Стратегическа екологична оценка (СЕО) на Проекта на Стратегия за управление на минералните и други геоложки ресурси на Република Сърбия за периода 2025-2040 г., с фокус върху недостатъчната прозрачност, ограниченото участие на обществеността и значителни пропуски в съдържанието на Доклада за СЕО в контекста на трансграничното въздействие, с позоваване на съответните международни конвенции и стандарти.

Уважаеми госпожи и господа,

Подавам възражение срещу обявената публична покана за представяне на становища в рамките на процедурата по Стратегическа екологична оценка (СЕО) на Проекта на Стратегия за управление на минералните и други геоложки ресурси на Република Сърбия за периода 2025-2040 г., с прогнози до 2050 г. Поканата е публикувана на 30 май 2025 г. въз основа на чл. 35, ал. 1, буква „б“ от Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми и в изпълнение на разпоредбите на Протокола за СЕО към Конвенцията по оценка на въздействието върху околната среда в трансграничен контекст (Конвенцията от Еспоо).

Макар да приветстваме усилията за спазване на международните задължения по отношение на трансграничното въздействие, изразяваме сериозна загриженост относно няколко аспекта от проведената процедура, които значително намаляват ефективността и целостта на самия процес на СЕО и правата на участие на обществеността, потенциално нарушавайки разпоредбите на международни договори, по които и двете страни са подписали.

1. Неадекватен срок за консултации и преглед на документацията и нарушаване на принципите на Конвенцията от Еспоо:

- **Изключително кратък срок за обществени консултации:** В текста на обявата се посочва, че обществените консултации в Сърбия се провеждат от 30 май до 18 юни 2025 г. Този период от **само 19 дни** за такъв сложен и значим стратегически документ от **70 страници** (*Strategija upravljanja mineralnim i drugim geoloskim resursima67643c597b15449a67aacee6badfa730.pdf*, съдържание, стр. 1-70), обхващащ дългосрочно управление на минералните ресурси и потенциално значителни трансгранични въздействия върху околната среда. Правилната процедура по СЕО, в съответствие с международните стандарти и най-добри практики (напр. Директива 2001/42/ЕО на ЕС относно СЕО, която предвижда **минимум 30 дни за обществени консултации**), изисква значително по-дълъг период, за да се даде възможност за подробен анализ на документацията, особено на Доклада за СЕО, от страна на експертната общественост, гражданското общество и засегнатите страни. Този съкратен срок възпрепятства смислена фаза на **обхвата** (score) и адекватна подготовка на коментари.
- **Късно уведомяване на засегнатите страни и нарушаване на член 3, параграф 8 от Конвенцията от Еспоо:** Въпреки че нотификацията в България е публикувана на 30 май 2025 г. (виж *NOTIFIKACIJA ESPOO SRPSKI fin22.05.2509711ebf8e89c0b30aa57273a2b89640.doc*, начало на документа), обществените консултации в Сърбия вече са били в ход. Крайният срок за изразяване на становища в МОСВ е 20 юни 2025 г. Това на практика означава, че на българската общественост, като потенциално засегната страна, е предоставен още по-кратък период за преглед и представяне на становища (само 21 дни от публикуването). Този кратък срок е в пряко противоречие с **член 3, параграф 8 от Конвенцията от Еспоо**, който изисква „**адекватни и ефективни възможности за обществеността на засегнатата страна да участва в процедурите по оценка на въздействието върху околната среда**“. Липсата на достатъчно време сериозно ограничава смисленото участие и намалява целта на трансграничните консултации, застрашавайки принципа за „**достъп на обществеността**“ (**Access to information, public participation in decision-making and access to justice in environmental matters**), предвиден в **Орхуската конвенция**, по която и двете държави са страни. Конкретно, времето е недостатъчно за:
 - Преглед и разбиране на обхвата и сложността на Стратегията и Доклада за СЕО.

- Събиране и анализ на съответните данни от България за формулиране на обосновани коментари.
- Вътрешна координация между българските институции и обществеността.
- Подготовка на експертни становища и алтернативни предложения.
- Освен това, нотификацията и документацията първоначално са предоставени само чрез публичен портал, а не по официален път чрез Министерството на околната среда и водите на България, което също е пропуск в трансграничното сътрудничество (виж *NOTIFIKACIJA ESPOO SRPSKI fin22.05.2509711ebf8e89c0b30aa57273a2b89640.doc*, раздел 3).

2. Неадекватен достъп до документацията и езикови бариери:

- **Липса на превод на български език:** Въпреки че е посочено, че документите са налични на сръбски и английски език (*NOTIFIKACIJA ESPOO SRPSKI fin22.05.2509711ebf8e89c0b30aa57273a2b89640.doc*, раздел 3), за българската общественост не е осигурен превод на цялата документация (Проект на Стратегия и Доклад за CEO) на **български език**. Това представлява значителна пречка за пълноценно и смислено участие, тъй като очакването, че сложна експертна документация, като Доклада за CEO и самия проект на Стратегия, ще бъде анализирана на чужд език в кратък срок, не е в съответствие с принципите на Конвенцията от Еспоо и Протокола за CEO, които подчертават необходимостта от достъпност на информацията за засегнатата общественост. **Принципът на недискриминация** по отношение на достъпа до информация за засегнатите страни изисква информацията да бъде достъпна на езика на засегнатата страна, за да се осигури ефективно участие.
- **Формат на документацията:** Документите са налични като сканирани PDF файлове (напр. *Strategija upravljanja mineralnim i drugim geoloskim resursima67643c597b15449a67aacee6badfa730.pdf*, *Strateška procena uticaja Strategije+82b30c97763b1b58e25a9e8516ad0d1a.pdf*), което възпрепятства лесното търсене на текст, копирането, анализата на данни и автоматичния превод. Това също така затруднява достъпността за хора с увреждания (напр. хора с нарушено зрение, които използват екранни четци), което е в противоречие с универсалния дизайн и приобщаването.

3. Ефективност на участието на обществеността в Сърбия:

- **Кратък период и провеждане на обществено обсъждане:** Общественото обсъждане, насрочено за 16 юни 2025 г. в Белград (виж *NOTIFIKACIJA ESPOO SRPSKI fin22.05.2509711ebf8e89c0b30aa57273a2b89640.doc*, раздел 3), само 17 дни след началото на обществените консултации, допълнително потвърждава ускорената процедура. Това оставя недостатъчно време на обществеността в Сърбия, и особено на засегнатите общности, да се подготвят, формулират въпроси и активно участват в дискусията. Потенциално това ограничава смисленото участие до формален акт и не допринася за истински диалог, което е в противоречие с основните принципи на демократичното участие във вземането на решения.

4. Значителни недостатъци в съдържанието на Доклада за CEO по отношение на трансграничното въздействие и самата Стратегия:

- **Липса на специфични изходни данни за трансграничните райони:** Докладът за CEO не предоставя достатъчно подробно и актуално описание на текущото състояние на околната среда (т.нар. „нулево състояние“) в потенциално засегнатите трансгранични райони на България, особено по отношение на:
 - **Качество на водите:** Конкретно липсват данни за текущото качество на водите в трансграничните речни басейни, които произхождат от Сърбия и влияят на България, като реките **Тимок, Нишава, Топлодолска река, Завойска река**, и всички водни течения, вливащи се в река Дунав (включително самата Дунав). Необходими са специфични данни за концентрациите на тежки метали (напр. арсен, кадмий, олово, цинк, мед), стойностите на pH, наличието на киселинни дренажи, суспендирани вещества и други замърсяващи вещества, произхождащи от съществуващи минни райони (напр. **Бор, Майданпек, Рудна Глава**) и потенциални нови обекти, включително района на **Босилеград** с мините **Караманица** и **Грот**, които са пряко свързани с водни течения, влияещи на България. Липсва анализ на хидроложки модели, който да покаже разпространението на замърсяващите вещества. Освен това, **изпускането на непречистени минни води в реките (напр. Пек и Колубара) нарушава Директивата за водите на ЕС (2000/60/ЕС)**, а Докладът за CEO не предлага конкретни мерки за преодоляване на този проблем в трансграничен контекст.

- **Качество на въздуха:** Липсват специфични данни за изходното качество на въздуха в граничните райони на България (напр. общини **Видин, Монтана, Кюстендил, Враца**), както и подробна оценка на въздействието на емисиите от съществуващи и планирани минни дейности (напр. серен диоксид SO₂, азотни оксиди NO_x, частици PM_{2.5}, PM₁₀, тежки метали от топилни и открити рудници). Особено се отнася до потенциалните емисии от мините **Караманица** и **Грот** край Босилеград, чието въздействие върху качеството на въздуха в граничния район на България не е адекватно оценено. Не са достатъчно анализирани розите на вятъра, моделите на разсейване на замърсяващите вещества и потенциалният трансграничен пренос на замърсяващи вещества, особено в райони като Източна Сърбия, граничеща с България.
- **Биоразнообразие и екосистеми:** Липсва специфична оценка на въздействието върху трансграничните защитени зони, като **Национален парк „Централен Балкан“ (в България)** и **Природен парк „Стара планина“ (в Сърбия)** – които формират единен планински масив, други зони от НАТУРА 2000 в България, Рамсарски обекти, мигриращи видове, ендемични растителни и животински видове и чувствителни местообитания (напр. речни корита, гори, пасища), които могат да бъдат застрашени от минни дейности, деградация на земите, замърсяване или фрагментация на местообитанията. Необходим е картографиран анализ на въздействието върху тези екосистеми, включително потенциалното въздействие от разширяването или новите дейности в мините **Караманица** и **Грот** върху застрашени видове и местообитания в граничната зона. Стратегията пренебрегва въздействието върху защитени зони (напр. **Джердап**) и не предлага мерки за опазване на местообитанията на застрашени видове.
- **Почви и гори:** Липсва оценка на въздействието върху качеството на почвите, плодородието, рисковете от ерозия и натрупване на замърсяващи вещества, както и въздействието върху горските екосистеми в трансграничните райони, включително загубата на местообитания и деградацията. Особено тревожно е, че в Борско-Майданпешкия регион, концентрациите на Pb, As и Cd в почвата надвишават граничните стойности (съгласно Таблица 2.2 от Доклада за CEO, *Strateška procena uticaja Strategije+82b30c97763b1b58e25a9e8516ad0d1a.pdf*, стр. 24), но Стратегията не предлага конкретни мерки за рекултивация на такива райони. Необходима е и оценка на замърсяването на почвите и последствията от експлоатацията на мините **Караманица** и **Грот** върху земеделските земи и водоизточниците в община **Босилеград** и съседни български общини.
- **Социално-икономически въздействия:** Докладът не анализира достатъчно потенциалните трансгранични социално-икономически въздействия (напр. върху туризма, селското стопанство, рибарството, водоснабдяването, здравето на населението – включително възможен повишен риск от респираторни заболявания и замърсяване на храните) в засегнатите райони на България, особено в граничните общини, които са под влиянието на минните дейности в Босилеград.
- **Недостатъчна оценка на кумулативните въздействия:** С оглед на дългосрочния характер на Стратегията (до 2050 г.) и нейния обхват, включващ всички минерални и геоложки ресурси, Докладът за CEO не съдържа адекватна оценка на кумулативните въздействия от потенциални множество проекти (минна дейност, преработка, енергетика, хидроенергетика, изграждане на инфраструктура) и техните комбинирани трансгранични ефекти във времето. Това е ключов елемент на CEO и изисква холистичен подход, който отчита синергичните ефекти, а не само отделните въздействия. Особено липсва анализ на комбинираните ефекти от минните дейности със съществуващи индустриални и енергийни проекти (напр. топлоелектрически централи в **Колубарския и Костолачкия басейн**), както и интегрирана оценка на въздействието на всички минни дейности в граничната зона, включително мините **Караманица** и **Грот**, което е от ключово значение за оценката на риска за здравето на населението и екосистемите. **Член 11 от Закона за стратегическата екологична оценка на въздействието върху околната среда на РС („Сл. гласник РС“, бр. 135/2004)** изрично изисква подробен анализ на кумулативните въздействия, който не е извършен в този Доклад (*Strateška procena uticaja Strategije+82b30c97763b1b58e25a9e8516ad0d1a.pdf*, стр.
- **Неадекватно представяне на алтернативи и несъответствие с климатичните цели:** Докладът за CEO не предоставя задълбочен анализ на разумни алтернативи на предложената стратегия. Това включва не само алтернативата „без действие“ (сценарий без приемане на стратегия), но и алтернативи, които биха предвиждали екологично по-приемливи технологии за експлоатация (напр. преминаване към подземна вместо открита експлоатация, където е възможно, по-добри технологии за пречистване на отпадъчни води и въздух), различни местоположения (ако е възможно) или намален обхват на експлоатация на определени ресурси, с подробно

обяснение на техните екологични последици, особено в контекста на трансграничното въздействие. Необходимо е и анализ на сценарии, които обхващат различни темпове на преход към нисковъглеродна икономика. Стратегията не съгласува минните дейности с **Националния план за намаляване на емисиите (NERP)** и **Стратегията за нисковъглеродно развитие** на Република Сърбия, нито със задълженията по Парижкото споразумение и целите на Зелената сделка на ЕС. Производството на въглища е планирано до 2050 г. (виж *Strategija upravljanja mineralnim i drugim geoloskim resursima* 67643c597b15449a67aacee6badfa730.pdf, стр. 30), въпреки че ЕС и Парижкото споразумение изискват постепенно премахване на изкопаемите горива. Липсват ясни цели за намаляване на емисиите на парникови газове (ПГ) от минния сектор, въпреки техния доминиращ дял в националните емисии (70% според Доклада за CEO, *Strateška procena uticaja Strategije+82b30c97763b1b58e25a9e8516ad0d1a.pdf*, стр. 12). **Директива 2001/42/ЕС на ЕС** относно CEO изисква оценка на алтернативи (напр. възобновяеми енергийни източници), която е непълна в Стратегията.

- **Неадекватно управление на минните отпадъци:** Докладът за CEO не разглежда адекватно въпроса за управлението на минните отпадъци. Годишно се генерират **41 милиона тона флотационна хвост** (съгласно Таблица 2.3 от Доклада за CEO, *Strateška procena uticaja Strategije+82b30c97763b1b58e25a9e8516ad0d1a.pdf*, стр. 25), но не се споменават алтернативи за рециклиране или повторно използване (напр. използване на пепел в строителството, преработка на хвост за вторични суровини), което е в противоречие с **Директивата за минните отпадъци (2006/21/ЕС)** и принципите на кръговата икономика. Особено важно е да се разгледа въпросът за депонирането на хвост от мините **Караманица** и **Грот** и тяхното потенциално въздействие върху подземните води и водни течения, водещи към България.
- **Неясни и недостатъчни механизми за наблюдение и изпълнение:** Липсват конкретни предложения за трансгранични механизми за наблюдение на въздействието, споразумения за обмен на данни в реално време и съвместен надзор. Освен това липсват ясни планове за осигуряване на спазването на мерките за смекчаване на въздействието в трансграничен контекст. Предложените мерки за смекчаване на въздействието често са общи, генерични и недостатъчно специфични, измерими, постижими, релевантни и времево обвързани (SMART) по отношение на трансграничните ефекти, което възпрепятства ефективното им прилагане и проверка. Необходимо е ясен **план за мониторинг** с прецизни индикатори, прагове за алармиране и протоколи за реакция в случай на превишаване, като същевременно се **осигури възможност за независим мониторинг** с участието на местни общности и неправителствени организации.
- **Липса на количествени данни в Доклада за CEO:** В глава 4.1 (Таблица 4.1 от Доклада за CEO, *Strateška procena uticaja Strategije+82b30c97763b1b58e25a9e8516ad0d1a.pdf*, стр. 45) са посочени само качествени описания на въздействията от вариантите без конкретни данни за предвидените емисии на замърсяващи вещества или потребление на вода, което възпрепятства обективна и научна оценка.

5. Контекст на разработване на Стратегията:

- Предишен анализ посочи липсата на единна стратегия за управление на минералните и геоложките ресурси в Република Сърбия, което доведе до „стихийно“ управление. Фактът, че сега се разработва и приема въпросната Стратегия (с планирано приемане през август-септември 2025 г., съгласно *NOTIFIKACIJA ESPOO SRPSKI fin22.05.2509711ebf8e89c0b30aa57273a2b89640.doc*, раздел 3) е положителна стъпка към преодоляване на този недостатък. Въпреки това, ние изразяваме загриженост относно начина и скоростта на провеждане на процедурата по обществено обсъждане и CEO, която поради горепосочените пропуски рискува да бъде само формалност, вместо да осигури съществено участие на обществеността и валидна оценка на въздействието, в съответствие с най-високите международни стандарти и задължения.

Заклучение и изисквания:

С оглед на всичко гореизложено, считаме, че настоящата процедура по провеждане на CEO, особено по отношение на сроковете, достъпността на информацията и качеството на самата оценка на трансграничното въздействие, е **недостатъчна за осигуряване на пълно, смислено и навременно участие на обществеността**, както в Сърбия, така и в България, в съответствие с принципите на Конвенцията от Еспоо, Протокола за CEO и Орхуската конвенция.

Следователно, ние изискваме следното:

1. **Спешно удължаване на срока за представяне на становища** от засегнатите страни, включително България, до минимум **60 дни** от датата на предоставяне на пълна и адекватно преведена документация, с повторно публикуване на публичната покана.

2. Осигуряване на пълен и заверен превод на цялата документация (Проект на Стратегия и Доклад за СЕО) на български език, както и осигуряване на достъп до тях в електронни формати, позволяващи търсене (напр. текстов PDF) и уеб формати (HTML), които са достъпни и позволяват машинна обработка.
3. Организиране на допълнителни обществени обсъждания/консултации в България, или осигуряване на онлайн участие на представители на българската общественост в обществените обсъждания в Сърбия, с адекватен превод и с достатъчно предварително обявени срокове.
4. Изготвяне на допълнение към Доклада за СЕО, което да съдържа по-подробна информация относно конкретните потенциални трансгранични въздействия, включително:
 - Подобен анализ на изходните данни за състоянието на околната среда в граничните райони на България, с геореферирани данни, висококачествени карти и данни от съответните български национални и европейски бази данни (напр. ЕАОС).
 - Разширена и количествена оценка на кумулативните въздействия, като се вземат предвид всички съществуващи и планирани дейности от двете страни на границата, с използване на признати методологии (напр. методологията на Европейската комисия за кумулативни въздействия).
 - Специфични оценки на въздействието върху водните ресурси (качество и количество, включително реките Пек и Колубара, както и водните течения под влиянието на мините
 - Караманица и Грот), качеството на въздуха (подробни модели на разсейване на емисиите за SO₂, NO_x, PM частици, тежки метали), почвата (рискове от замърсяване и ерозия) и биоразнообразието (включително специално внимание към зоните от НАТУРА 2000 в България и трансграничните защитени зони като Национален парк „Централен Балкан“ и Природен парк „Стара планина“), с акцент върху трансграничните ефекти и въздействието върху района на Босилеград.
 - Стабилен анализ на алтернативни решения, включително сценарий „без действие“, със сравнение на техните трансгранични екологични последици и анализ на разходите и ползите, включително сценарии за преход към нисковъглеродна икономика.
 - Предложения за конкретни, измерими, времево определени и изпълними механизми за непрекъснато трансгранично наблюдение на въздействието (включително съвместни измервателни станции, редовни доклади, обмен на данни в реално време), създаване на съвместни работни групи за надзор и решаване на проблеми, с пълно и равноправно участие на българските власти и институции.
 - Въвеждане на задължителни мерки за рекултивация на замърсени райони (напр. Бор, Костолац, както и мините Караманица и Грот), както и алтернативи за рециклиране и повторно използване на минни отпадъци в съответствие с Директивата за минните отпадъци (2006/21/ЕС).

Изискваме Стратегията да бъде върната за доработка, за да отговаря на екологичните и правните стандарти на ЕС и международните конвенции. В противен случай предлагаме процесът на приемане да бъде спряен до отстраняване на посочените недостатъци.

Вярваме, че спазването на тези изисквания е от ключово значение за осигуряване на истинска прозрачност и ефективност на процеса на СЕО, както и за опазване на околната среда и здравето на населението в трансграничен контекст, в съответствие с международното право и най-добрите практики.

С уважение,

Даниела Михайлович

Председател на сдружение „Еко Сурдулица“

Приговор на Процедуру Стратешке еколошке процене (CEO) Нацрта Стратегије управљања минералним и другим геолошким ресурсима Републике Србије за период 2025-2040, са пројекцијом до 2050. године

Упућено: Министарству заштите животне средине и вода Републике Бугарске (МОСВ) бул. „Кн. Марија Луиза“ 22, гр. Софија п.к. 1000, edno_gishe@moew.government.bg.

Од: Даниела Михајловић, Удружење „Еко Сурдулица, ул. Војводе Мишића 3/1, Сурдулица, Р. Србија, surdulicaeko@gmail.com

Датум: 20. јун 2025. године

Предмет: Приговор на спровођење процедуре Стратешке еколошке процене (CEO) за Нацрт Стратегије управљања минералним и другим геолошким ресурсима Републике Србије за период 2025-2040, са освртом на недовољну транспарентност, ограничено учешће јавности и значајне недостатке у садржају Извештаја о CEO у контексту прекограничних утицаја, уз позивање на релевантне међународне конвенције и стандарде.

Поштовани,

Подносим приговор на објављени јавни позив за достављање становишта у оквиру поступка Стратешке еколошке процене (CEO) за Нацрт Стратегије управљања минералним и другим геолошким ресурсима Републике Србије за период 2025-2040, са пројекцијом до 2050. године. Позив је објављен 30. маја 2025. године на основу чл. 35, т. 1, буква „б“ од Наредбе за услове и ред за вршење еколошке оцено на планове и програме и у складу са Протоколом о CEO Конвенције о процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту (Еспоо конвенција).

Иако поздрављамо настојање да се поштују међународне обавезе у погледу прекограничног утицаја, изражавамо озбиљну забринутост због неколико аспеката спроведене процедуре, који значајно умањују ефективност и интегритет самог процеса CEO и права на учешће јавности, потенцијално кршећи одредбе међународних уговора којима су обе земље потписнице.

1. Неадекватно време за консултације и преглед документације и кршење принципа Еспоо конвенције:

- Изузетно кратак рок за јавне консултације: У тексту објаве се наводи да се јавне консултације у Србији одржавају од 30. маја до 18. јуна 2025. године. Ово је период од само 19 дана за тако комплексан и значајан стратешки документ од 70 страна (*Strategija upravljanja mineralnim i drugim geoloskim resursima67643c597b15449a67aacee6badfa730.pdf*, садржај, стране 1-70), који обухвата дугорочно управљање минералним ресурсима и потенцијално значајне прекограничне утицаје на животну средину. Правилна CEO процедура, у складу са међународним стандардима и најбољим праксама (нпр. ЕУ Директива 2001/42/ЕЦ о CEO, која имплицира минимално 30 дана за јавне консултације), захтева знатно дужи период како би се омогућила детаљна анализа документације, посебно Извештаја о CEO, од стране стручне јавности, цивилног друштва и погођених страна. Овај скраћени рок онемогућава смислену фазу скопинга (обима процене) и адекватну припрему коментара.
- Касно обавештење погођених страна и кршење члана 3, став 8 Еспоо конвенције: Иако је нотификација у Бугарској објављена 30. маја 2025. Године (види *NOTIFIKACIJA ESPOO SRPSKI fin22.05.2509711ebf8e89c0b30aa57273a2b89640.doc*, почетак документа), јавне консултације у Србији су већ биле у току. Крајњи рок за изражавање становишта у МОСВ-у је 20. јун 2025. године. Ово практично значи да је бугарској јавности, као потенцијално погођеној страни, омогућен још краћи период за преглед и достављање становишта (свега 21 дан од објаве). Овако кратак рок директно је у супротности са чланом 3, став 8 Еспоо конвенције, који захтева „адекватне и ефективне могућности за јавност погођене стране да учествује у поступцима процене утицаја на животну средину“. Недостатак довољног времена озбиљно ограничава смислено учешће и умањује сврху прекограничних консултација, чиме се угрожава принцип „јавности на длану“ (Access to information, public participation in decision-making and access to justice in environmental matters) предвиђен Архуском конвенцијом, чије су обе државе чланице. Конкретно, време је недовољно за:

- Преглед и разумевање обима и сложености Стратегије и Извештаја о CEO.

- Прикупљање и анализу релевантних података из Бугарске за формулисање основаних коментара.
- Интерну координацију између бугарских институција и јавности.
- Припрему стручних мишљења и алтернативних предлога.

2. Неадекватна доступност документације и језичке баријере:

- Недостатак превода на бугарски језик: Иако је наведено да су документи доступни на српском и енглеском језику, за бугарску јавност превод целокупне документације (Нацрта Стратегије и Извештаја о CEO) на бугарски језик није обезбеђен. Ово представља значајну препреку за пуно и смислено учешће, јер очекивање да се комплексна стручна документација, попут Извештаја о CEO и самог нацрта Стратегије, анализира на страном језику у кратком року, није у складу са принципима Еспоо конвенције и Протокола о CEO који наглашавају потребу за приступачношћу информација за погођену јавност. Принцип о CEO који наглашавају потребу за приступачношћу информација за погођене стране захтева да информације буду недискриминације у погледу приступа информацијама за погођене стране како би се обезбедило ефикасно учешће.
- Формат документације: Документи су доступни као скенирани PDF-ови (нпр. *Strategija upravljanja mineralnim i drugim geoloskim resursima*67643c597b15449a67aacee6badfa730.pdf, *Strateška procena uticaja Strategije*+82b30c97763b1b58e25a9e8516ad0d1a.pdf), што онемогућава лаку претрагу текста, копирање, анализу података и аутоматско превођење. Ово отежава и приступачност за особе са инвалидитетом (нпр. особе са оштећењем вида које користе читаче екрана), што је у супротности са универзалним дизајном и инклузивношћу.

3. Ефективност јавног учешћа у Србији:

- Кратак период и одржавање јавне расправе: Јавна расправа заказана за 16. јун 2025. године у Београду, (види *NOTIFIKACIJA ESPOO SRPSKI fin22.05.2509711ebf8e89c0b30aa57273a2b89640.doc*, одељак 3) након само 17 дана од почетка јавних консултација, додатно потврђује форсирање процедуре. Ово оставља недовољно времена јавности у Србији, а посебно погођеним заједницама, да се припреме, формулишу питања и активно учествују у дискусији. Потенцијално, ово ограничава смислено учешће на формални чин и не доприноси стварном дијалогу, што је супротно основним принципима демократске партиципације у доношењу одлука.

4. Значајни недостаци у садржају Извештаја о CEO у погледу прекограничних утицаја и саме Стратегије:

- Недостатак специфичних базних података о прекограничним подручјима: Извештај о CEO не пружа довољно детаљан и ажуриран опис тренутног стања животне средине (тзв. "нулто стање") у потенцијално погођеним прекограничним подручјима Бугарске, посебно у погледу:
 - Квалитета воде: Конкретно недостају подаци о тренутном квалитету воде у транснационалним речним токовима који потичу из Србије и утичу на Бугарску, као што су реке Тимок, Нишава, Топлодолска река, Завојска река, и сви водотоци који се уливају у Дунав (укључујући и сам Дунав). Потребни су специфични подаци о концентрацијама тешких метала (нпр. арсен, кадмијум, олово, цинк, бакар), рН вредности, присуству киселих дренажа, суспендованих материја и других загађујућих материја које потичу из постојећих рударских подручја (нпр. Бор, Мајданпек, Рудна Глава, укључујући и подручје Босилеграда са рудником Караманица и рудником Грот, који су директно повезани са водоточима који утичу на Бугарску) и потенцијалних нових локација. Недостаје анализа хидролошких модела који би показао дистрибуцију загађујућих материја. Такође, испуштање нетретираних рудничких вода у реке (нпр. Пек и Колубара) крши Водену директиву ЕУ (2000/60/ЕС), а Извештај о CEO не предлаже конкретне мере за превазилажење овог проблема у прекограничном контексту.
 - Квалитета ваздуха: Недостају специфични подаци о базном квалитету ваздуха у пограничним регионима Бугарске (нпр. општине Видин, Монтана, Кюстендил, Враца), као и детаљна процена утицаја емисија из постојећих и планираних рударских активности (нпр. сумпор-диоксид SO₂, азотни оксиди NO_x, PM_{2.5}, PM₁₀ честице, тешки метали из топионица и површинских копова). Посебно се односи на потенцијалне емисије из рудника Караманица и Грот код Босилеграда, чији

утицај на квалитет ваздуха у пограничном подручју Бугарске није адекватно процењен. Нису довољно анализирани руже ветрова, модели дисперзије загађујућих материја и потенцијални прекогранични транспорт загађујућих материја, посебно у областима попут источне Србије која граничи са Бугарском.

- Биодиверзитет и екосистема: Нема специфичне процене утицаја на прекогранична заштићена подручја, као што су Национални парк "Централни Балкан" (у Бугарској) и Парк природе "Стара планина" (у Србији) - који чине јединствени планински масив, друга NATURA 2000 подручја у Бугарској, Ramsar локалитети, миграторне врсте, ендемичне биљне и животињске врсте, и осетљива станишта (нпр. речна корита, шуме, пашњаци) која могу бити угрожена рударским активностима, деградацијом земљишта, контаминацијом или фрагментацијом станишта. Потребна је мапирана анализа утицаја на ове екосистеме. Потребна је мапирана анализа утицаја на ове екосистеме, укључујући и потенцијални утицај проширења или нових активности у рудницима Караманица и Грот на угрожене врсте и станишта у пограничном појасу. Стратегија игнорише утицај на заштићена подручја (нпр. Ђердап) и не предлаже мере за очување станишта угрожених врста.
- Земљишта и шума: Недостаје процена утицаја на квалитет земљишта, плодност, ризике од ерозије и акумулације загађујућих материја, као и утицај на шумске екосистеме у прекограничним регионима, укључујући губитак станишта и деградацију. Посебно је забрињавајуће да у Борско-Мајданпечком региону, концентрације Pb, As и Cd у земљишту премашују граничне вредности (према Табели 2.2 Извештаја о СПУ (према Табели 2.2 у *Strateška procena uticaja Strategije+82b30c97763b1b58e25a9e8516ad0d1a.pdf*, страна 24), али Стратегија не предлаже конкретне мере ремедијације за таква подручја. Потребна је и процена загађења земљишта и последица експлоатације рудника Караманица и Грот на пољопривредно земљиште и водоизворишта у општини Босилеград и суседним бугарским општинама.
- Друштвено-економски утицаји: Извештај не анализира довољно потенцијалне прекограничне друштвено-економске утицаје (нпр. на туризам, пољопривреду, рибарство, водоснабдевање, здравље становништва - укључујући могући повећани ризик од респираторних обољења и контаминације хране) у погођеним регионима Бугарске, посебно у пограничним општинама које су под утицајем рударских активности у Босилеграду.
- Недовољна процена кумулативних утицаја: С обзиром на дугорочну природу Стратегије (до 2050. године) и њен обухват свим минералним и геолошким ресурсима, Извештај о СЕО не садржи адекватну процену кумулативних утицаја потенцијалних вишеструких пројеката (рударство, прерада, енергетика, хидроенергетика, изградња инфраструктуре) и њихових комбинованих прекограничних ефеката током времена. Ово је кључни елемент СЕО и захтева холистички приступ који узима у обзир синергијске ефекте, а не само појединачне утицаје. Посебно недостаје анализа комбинованих ефеката рударских активности са постојећим индустријским и енергетским пројектима (нпр. термоелектране у Колубарском и Костолачком басену), као и интегрисана процена утицаја свих рударских активности у пограничном појасу, укључујући руднике Караманица и Грот, што је кључно за процену ризика по здравље становништва и екосистеме. Члан 11 Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину РС („Сл. гласник РС“, бр. 135/2004) експлицитно захтева детаљну анализу кумулативних утицаја, која није извршена у овом Извештају (*Strateška procena uticaja Strategije+82b30c97763b1b58e25a9e8516ad0d1a.pdf*, страна).
- Неадекватан приказ алтернатива и неусклађеност са климатским циљевима: Извештај о СЕО не пружа робусну анализу разумних алтернатива предложеној стратегији. То укључује не само алтернативу „неробусну анализу разумних алтернатива предложеној стратегији“, већ и алтернативе које би подразумевале еколошки прихватљивије технологије експлоатације (нпр. прелазак на подземну уместо површинске експлоатације где је то могуће, боље технологије за пречишћавање отпадних вода и ваздуха), другачије локације (уколико су могуће), или смањени обим експлоатације одређених ресурса, са детаљним образложењем њихових еколошких импликација, посебно у контексту прекограничних утицаја. Потребна је и анализа сценарија који обухватају различите темпове транзиције ка нискоугљеничној економији. Стратегија не усклађује рударске активности са Националним планом за смањење емисија (NERP) и Стратегијом нискоугљеничног

развоја Републике Србије, нити са обавезама из Париског споразума и циљевима ЕУ Зеленог договора. Производња угља планирана је до 2050. године (види *Strategija upravljanja mineralnim i drugim geoloskim resursima* 67643c597b15449a67aacee6badfa730.pdf), иако ЕУ и Париски споразум захтевају постепено укидање фосилних горива. Нема јасних мета за смањење емисија гасова са ефектом стаклене баште (GHG) из рударског сектора, упркос њиховом доминантном уделу у националним емисијама (70% према Извештају СПУ, *Strateška procena uticaja Strategije*+82b30c97763b1b58e25a9e8516ad0d1a.pdf). Директива ЕУ 2001/42/ЕС о СЕО захтева оцену алтернатива (нпр. обновљиви извори енергије), која је у Стратегији непотпуна.

- Неадекватно управљање рударским отпадом: Извештај о СЕО не адресира адекватно питање управљања рударским отпадом. Годишње се генерише 41 милион тона флотацијске јаловине (према Табели 2.3 Извештаја о СПУ, *Strateška procena uticaja Strategije*+82b30c97763b1b58e25a9e8516ad0d1a.pdf, страна 25), али се не помињу алтернативе за рециклажу или поновно коришћење (нпр. коришћење пепела у грађевинарству, прерада јаловине за секундарне сировине), што је супротно Директиви о рударском отпаду (2006/21/ЕС) и принципима циркуларне економије.
- Нејасни и недовољни механизми праћења и спровођења: Недостају конкретни предлози за прекограничне механизме праћења утицаја, аранжмане за размену података у реалном времену и заједнички надзор. Такође, недостају јасни планови за обезбеђивање поштовања мера за ублажавање утицаја у прекограничном контексту. Предложене мере ублажавања утицаја су често генеричке, опште и нису довољно специфичне, мерљиве, оствариве, релевантне и временски одређене (SMART) у погледу прекограничних ефеката, што онемогућава њихову ефикасну примену и верификацију. Потребан је јасан план мониторинга са прецизним индикаторима, праговима за алармирање и протоколима за одговор у случају прекорачења, уз омогућавање независног мониторинга уз учешће локалних заједница и невладиних организација.
- Недостатак квантитативних података у извештају о СЕО: У поглављу 4.1 (Табела 4.12 у *Strateška procena uticaja Strategije*+82b30c97763b1b58e25a9e8516ad0d1a.pdf, страна 45) Извештаја о СПУ наведени су само квалитативни описи утицаја варијанти без конкретних података о предвиђеним емисијама загађујућих материја или потрошњи воде, што онемогућава објективну и научну процену.

5. Контекст израде Стратегије:

- Претходна анализа је указала на недостатак јединствене стратегије за управљање минералним и геолошким ресурсима у Републици Србији, што је доводило до "стихијског" управљања. Чињеница да се сада израђује и усваја предметна Стратегија (са усвајањем планираним за август-септембар 2025. године, према документу *NOTIFIKACIJA ESPOO SRPSKI* fin22.05.2509711ebf8e89c0b30aa57273a2b89640.doc) јесте позитиван корак ка превазилажењу овог недостатка. Међутим, изражавамо забринутост због начина и брзине спровођења процедуре јавног увида и СЕО, која, због горе наведених пропуста, ризикује да буде само формалност, уместо да обезбеди суштинско учешће јавности и валидну процену утицаја, у складу са највишим међународним стандардима и обавезама.

Закључак и захтеви:

С обзиром на све наведено, сматрамо да је тренутна процедура спровођења СЕО, посебно у погледу рокова, доступности информација и квалитета саме процене прекограничних утицаја, недовољна да обезбеди пуно, смислено и правовремено учешће јавности, како у Србији тако и у Бугарској, у складу са принципима Еспоо конвенције, Протокола о СЕО и Архуске конвенције.

Стога, захтевамо следеће:

1. Хитно продужење рока за достављање становишта од стране погођених страна, укључујући и Бугарску, на минимум 60 дана од дана комплетне и адекватно преведене документације, са поновним објављивањем јавног позива.

2. Обезбеђивање комплетног и овереног превода целокупне документације (Нацрт Стратегије и Извештај о CEO) на бугарски језик, као и доступност истих у претраживим електронским форматима (нпр. текстуални PDF) и веб форматима (HTML) који су приступачни и омогућавају машинску обраду.
3. Организовање додатних јавних расправа/консултација у Бугарској, или омогућавање онлајн учешћа представницима бугарске јавности на јавним расправама у Србији, са адекватним преводом и довољно унапред објављеним терминима.
4. Израда допуне Извештаја о CEO која ће садржати детаљније информације о конкретним потенцијалним прекограничним утицајима, укључујући:
 - Детаљну анализу базних података о стању животне средине у пограничним регионима Бугарске, са геореференцираним подацима, картама високог квалитета, и подацима из релевантних бугарских националних и европских база података (нпр. ЕЕА).
 - Проширена и квантификована процена кумулативних утицаја, узимајући у обзир све постојеће и планиране активности на обе стране границе, уз примену признатих методологија (нпр. методологија Европске комисије за кумулативне утицаје).
 - Специфичне процене утицаја на водне ресурсе (квалитет и квантитет, укључујући реке Пек и Колубару, као и водотоке под утицајем рудника Караманица и Грот), квалитет ваздуха (детаљни модели дисперзије емисија за SO₂, NO_x, PM честице, тешке метале), земљиште (ризичи од контаминације и ерозије) и биодиверзитет (укључујући посебну пажњу на NATURA 2000 подручја у Бугарској и прекогранична заштићена подручја попут Националног парка "Централни Балкан" и Парка природе "Стара планина"), са фокусом на прекограничне ефекте.
 - Робусна анализа алтернативних решења, укључујући и „но-акција“ сценарио, са поређењем њихових прекограничних еколошких импликација и трошковно-ефективном анализом, укључујући и сценарије транзиције ка нискоугљеничној економији.
 - Предлози конкретних, мерљивих, временски дефинисаних и спроводивих механизма за континуирано прекогранично праћење утицаја (укључујући заједничке мерне станице, редовне извештаје, размену података у реалном времену), успостављање заједничких радних тела за надзор и решавање проблема, уз пуно и равноправно учешће бугарских власти и институција.
 - Увођење обавезних мера ремедијације за контаминирани подручја (нпр. Бор, Костолац, као и руднике Караманица и Грот), као и алтернатива за рециклажу и поновно коришћење рударског отпада у складу са Директивом о рударском отпаду (2006/21/EC).

Тражимо да се Стратегија врати на дораду како би испунила еколошке и правне стандарде ЕУ и међународних конвенција. У супротном, предлажемо да се процес доношења обустави до решавања наведених недостатака.

Верујемо да је поштовање ових захтева кључно за обезбеђивање стварне транспарентности и ефективности процеса CEO, као и за заштиту животне средине и здравља становништва у прекограничном контексту, у складу са међународним правом и најбољим праксама.

С поштовањем,

Даниела Михајловић
Председница удружења „Еко Сурдулица“

